РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 11-го падолиста 1916. Ч. 136. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, November 11, 1916. No. 136.

ВИСЛІД ВИБОРІВ ЩЕ НЕЗВІСНИЙ.

ПРАВДОПОДІБНО ВІЛСОН ОДЕРЖИТЬ БІЛЬШІСТЬ ГОЛОСІВ.

СОЮЗНІ ВІЙСКА ПОСУВАЮТЬ СЯ ДАЛЬШЕ В ГЛИБ РУМУНІЇ.

ПРИГОТОВЛЕНЯ ДО ПЕРЕПРАВИ СОЮЗНИХ ВІЙСК ЧЕРЕЗ ДУНАЙ.

ВИБІР ПРЕЗИДЕНТА ЩЕ НЕЗВІСНИЙ.

НЮ ЙОРК, 10. падолиста. — **Точний вислід голосованя на президента доси незвісний. Жадна сторона не дає ще за виграну.**

На підставі дотеперішних обчислень Вілсон має запевнених 259 голосів, а Гюз 247. Щоби бути вибраним, кандидат мусить мати 266 голосів.

До сумнївних стейтів щодо остаточного висліду зачисляють: Каліфорнію (13 голосів) і Мінесоту (12 голосів). Вислід голосованя в тих двох стейтах порішить цілий вибір на президента.

Останні обчисленя, які надійшли з обох висше згаданих стейтів, виказують, що в Каліфорнії має значну більшість голосів Вілсон (около 3.000), а в Мінесоті Гюз (около 1.000). Однак значне число виборчих округів не надіслало ще звітів з голосованя.

Коли Вілсонови вдасть ся здобути голоси в Каліфорнії, тоді він буде поновно вибраний президентом надвишкою всего 6 голосів.

ВІЙНА З РУМУНІЄЮ:

АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА ЗБЛИЖАЄТЬ СЯ ДО ПІТЕШТІ.

БЕРЛІН, 9. падолиста. — **Останні вісти з поля битви доносять, що союзні війска під командою Фалькенгайна посувають ся дальше в напрямі міста Пітешті (на північний захід від Букарешту). Союзні війска посувають ся в глиб Румунії і є вже віддалені 16 миль від границі Семигороду.**

Підчас вчерашної битви полонено 150 Румунів і здобуто 2 гармати.

На північно-східній границі Семигороду союзні війска відбили всі напади Москалів.

В Добруджі передні патрулї союзної армії уступили назад.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„АРМІЯ ФАЛЬКЕНГАЙНА: На границі північного Семигороду союзні війска відбили всі напади Москалів. Коло Бельбор і в просмику Тульґеш німецькі війска перевели протинаступ проти Москалів, змушуючи їх до відвороту.

„На полудневий схід від просмика Червоної Вежі наступ союзних війск триває без перестанку дальше. Союзні війска взяли приступом горбки коло Баешті і Сардою. Притім полонено 150 Румунів і здобуто 2 гармати.

„Румунські протинаступи в просмику Вулькан і на полудне від просмика Предаль зістали відбиті.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Передні патрулї союзних війск в північній части Добруджі одержали приказ уступити на головну боєву лінію і не вдавати ся в битву з неприятелем".

ПРИГОТОВЛЕНЯ СОЮЗНИХ ВІЙСК ДО ПЕРЕПРАВИ ЧЕРЕЗ ДУНАЙ.

БЕРЛІН, 9. падолиста. — **Болгарські війска здобули 5. падолиста третий з ряду румунський островець на Дунаю, Діну. (Передтим здобуто острови Диляфіт і Свищів). При здобуваню островів віддали велику услугу болгарським війскам австрійські дунайські монітори (гарматами зоружені кораблї).**

З острова Діну переправили ся відділи болгарських війск на румунський берег Дунаю. Побідивши тамошні румунські війска, Болгари заняли відповідні становища і укріпили їх перед несподіваним нападом неприятеля. В руки Болгарів попала ся велика скількість амуніції і дві гармати.

Урядова російська воєнна часопись „Русский Iнвалід" заявляє, що перехід неприятельських війск через Дунай може потягнути за собою для Румунії дуже лихі наслідки.

РУМУНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІЙСКА ЗАНЯЛИ ГІРСОВУ.

БУКАРЕШТ, дня 9. падолиста. — Урядовий звіт румунського ґенерального штабу звучить:

„НА ПІВНІЧНІМ І ЗАХІДНІМ ФРОНТІ: В долинї ріки Трутус наші війска відбили напад неприятеля. В долинї Прагова, Предаля і на полудне від Літешті боротьба триває дальше. На прочім фронті не зайшли жадні важнїйші зміни.

„НА ПОЛУДНЕВІМ ФРОНТІ: Неприятельська артилерія розпочала оживлену чинність, а передівсім над Дунаєм.

„В ДОБРУДЖІ: Наші війска заняли знова місточко над Дунаєм, Гірсову. Неприятель уступаючи спалив Гірсову і село Топаль".

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

СИЛЬНА ПЕРЕСТРІЛКА АРТИЛЄРІЇ ПО ОБОХ СТОРОНАХ ШЛЯХУ ТЕРНОПІЛЬ-ЗОЛОЧІВ.

БЕРЛІН, 9. падолиста. — Німецький ґенеральний штаб доносить:

„АРМІЯ КН. ЛЄОПОЛЬДА: По обох сторонах зелізничого шляху, який веде зі Золочева до Тернополя, перестрілка артилерії стаєть ся щораз сильнїйшою.

„АРМІЯ АРХ. КАРЛА: Недалеко Татарова австрійський летун знищив російський літак".

РОСІЙСЬКИЙ ЗВІТ.

ПЕТРОГРАД, 9. падолиста. — Російський урядовий рапорт звучить:

„Загальне воєнне положене не змінило ся".

РОСІЙСЬКІ ВІЙСКА ПАЛИЛИ І РАБУВАЛИ НЕ ЛИШЕ В ГАЛИЧИНЇ І ПРУСАХ, АЛЕ ТАКОЖ І НА РОСІЙСЬКІЙ ТЕРИТОРІЇ.

БЕРЛІН, 9. падолиста. — Часопись „Порддайтше Альґемайне Цайтунґ" оголосила цїлий ряд документів, і то походячих з російської сторони, які служать за докази до історії наступу диких і варварських війск.

З тих документів показусть ся, що російські війска поводили ся по зьвірськи не лише на територіях занятих, але також і на своїх власних. Їх власні документи сьвідчать, що російські війска у великій части є зложені з темних дикунів.

Між иншими документами є наведений урядовий розказ, виданий в Модлинї (в Польськім Королївстві) командантом 27-го російського корпуса, з дня 17. грудня 1914, число 1057. Один уступ сего розказу звучить:

„Менї донесено богато случаїв, що в тих околицях, в яких переходили війска неприятеля і нічого не рушили, наші війска підчас свого переходу палили села і рабували майно мешканців. Команданти відділів, яких жовніри допустять ся надужить, будуть позбавлені своїх становищ".

Рапорт підписаний шефом штабу ґенерал-майором Некрашевичом і капітаном штабу Васїлєвом.

Другий цікавий документ ще з часів першого перебуваня російських війск в Галичині звучить:

Відпис розказу: До шефа 63. дивізії в Яслї (західна Галичина). Відповідно до розказу головного команданта війск на полудневo-західнім фронтї подаєть ся Вам до відома, що слїдує: До найвисшої команди надійшли донесеня, що наші війска знищили і спалили хати, а навіть цїлі села. Головний командант приказує пояснити жовнїрам, що ми находимо ся серед російського населеня, якого майно ми повинні ще тим більше хоронити, коли візьметь ся під увагу, що знищенє майна відбиваєть ся опісля лихо на нас самих при розкватировуваню війск.

Ч. 1103. — Удостовіренє точности відпису через адютанта штабу 63. дивізії піхоти. Підпис нечиткий.

—o—

НЕВДАЧНІ НАСТУПИ Є ДОКАЗОМ БЕЗСИЛЬНОСТИ СОЮЗНИКІВ.

БЕРЛІН, 8. падолиста. — **Швайцарська часопись „Індепендент Гельветік" помістила огляд сегорічних офензив Анґлії, Франції, Росії і прочих союзнинів, виказуючи, що вони дали ними лише доказ своєї безсильности.**

Великі надії, які союзники покладали на велику загальну офензиву всїх армій на всїх боєвих фронтах рівночасно, зістали скоро розвіяні.

На сегорічні воєнні операції союзних війск складали ся дві великі офензиви (у Франції і Росії) і дві поменьші (в Італії і в Македонії). В них виказали аліянти свою низшість в порівнаню зі своїм противником.

Наступ над Сомою (у Франції) анґлійсько-французьких війск треба назвати, справедливо його оцінюючи, великою невдачею. Французи й Анґлійцї потребували збавити цїлих чотири місяцї пори, яка найлїпше надаєть ся на воєнні операції, і мусїли втратити сотки тисячів найлїпшого свого війска — в заміну за маленький кусник територіі, яка не має найменьшого значіня стратеґічного. Нині стоять у Франції Анґлійцї та Французи в однім лише місци кілька миль дальше ніж року попереднього, але їх ряди сильно проріджені. Здобували землю, щоби було місце на хоронене упавших.

Нинї вісти про якісь нові успіхи над рікою Сомою не викликують серед французького анї серед анґлійського населеня найменьшого заінтересованя. За богато вже вони наслухали ся ріжних побід; нинї вже й правдивим вістям не хочуть дати віри. Велика часть населеня у Франції зовсїм втратила надію на побіду, а деякі очікують якогось чуда, яке має принести зворот у воєннім щастю.

Ще більшу надію ніж на власну офензиву покладали Анґлія і Франція на Росію, на її невичерпані ряди людського мяса. Минуло пять місяців від хвилї розпочатя російської офензиви. Два перші місяцї принесли вправдї не дуже значні успіхи, за те дуже великі надії. Та скоро і тут повіяло холодом. В останних двох місяцях Москалї не то що не були всилї здобути якихнебудь стратеґічно важних успіхів (як здобутє Галича, Львова, Ковля, Володимира Волинського), а навіть противно: в богато місцях були приневолені відступити дещо зі здобутого терену.

В обох тих наступах Німцї дали доказ, що їх метода оборони може противникам завдати не меньші втрати ніж підчас наступу.

Італійську і македонську офензиву не належить властиво зачисляти до воєнних операцій на більшу скалю, але радше до місцевих боїв, яких вислїд не міг мати жадного рішаючого впливу на зміну загального воєнного положенія. Проти Італії бороли ся війска австрійські, а проти спільної армії союзників в Македонії війска болгарські. Як одні так другі дали доказ, що вміють бороти ся з добрим успіхом навіть проти переважаючих сил неприятеля.

Здавало ся, а передівсїм Анґлії і її союзникам, що позисканє нового союзника, Румунії, направить лихе воєнне положенє і дасть можність бодай на однім боєвім фронті віднести такий успіх, щоби можна було ним виказати ся перед зневіреним народом і знова обманювати його вістями про побіду та надію на певну виграну.

Тимчасом стало ся инакше. Початкові успіхи Румунів у Семигородї скінчили ся великою невдачею румунських війск в Семигороді і в Добруджі.

Нинї ніхто не сумніваєть ся, що Румунію жде небаром такасама доля, яка стрінула минувшої зими Сербію.

—o—

НОВИЙ АВСТРІЙСЬКИЙ ПОСОЛ ДЛЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

АМСТЕРДАМ, 10. падолиста. — **Віденські часописи доносять, що на місце бувшого д-ра Думби зістав іменований австрійсько-угорським послом для Злучених Держав ґр. Тарновский, який дотепер займав становище посла в Софії (в Болгарії).**

Перед двома днями надійшли були вісти, що др. Думба з причини браку здоровля просив о цїлковите звільненє його зі служби. Як звісно, відкликанє амбасадора Думби зі Злучених Держав мало характер відїзду амбасадора на урльоп. Вісти про смерть уступившого Думби доси несправджені.

НА МОРИ:

„ІМПЕРАТРІЦА МАРІЯ" ВИЛЕТІЛА У ВОЗДУХ.

БЕРЛІН, 8. падолиста. — **Зі Софії доносять на підставі віродостойного жерела, що російський воєнний дреднот „Імператріца Марія" з причини внутрішної експльозії вилетів у воздух враз з цїлою залогою.**

Корабель „Імператріца Марія" належав до чорноморської фльоти. Його містота числила 22.860 тон. Доперва в 1913 р. був спущений на воду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

За всї оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертасть ся.

З біжучої хвилї.

Австрійські Українцї, як се виходить зі швайцарської часописи, видали відозву до цивілїзованого сьвіта, представляючи в нїй варварські надужитя Росії над Українцями. З тої відозви показуєть ся також, що надії, які покладано на те, що російські власти підчас другого наступу змінять своє поступованє супроти Українців, не здійснили ся.

Звісний бувший російський революціонер Бурцев висловлює в російській часописи „Утро Росії" (з дня 12. вересня) отсї погляди про справу Польщі:

„Велике число блудів зроблено підчас війни щодо польської справи. Остаточно цїла справа, замісць пійти наперед, поступає тепер назад. Перед нами стоїть розвязанє польського питаня, але як його розвязати? Одні надіють ся, що рішенє буде добре і корисне, другі знова кажуть, що воно спричинить комплїкації і неспокій".

По сїм вступі Бурцев пояснює, які блуди в сїй справі зробили Москалї. „Є дуже можливим, — сказав він — що ідеалом Поляків є независимість Польщі, але се не може нїяк стояти в актуальній програмі. Польська плятформа, на чолї з домаганєм независимости, є лише мрією, яка спричинює богато незадоволеня і заколоту.

„Автономічна Польща, широка і правдива автономія, се є дійсним і пожаданим розвязанєм, яке відповідає теперішній політичній ситуації.

„Полякам грозить небезпека, що можуть поповнити ще більший блуд ніж в 1863 р. Тодї лише Москалї і Поляки станули до боротьби проти себе. Однак тепер ми бачимо по одній стороні Росію, Францію, Анґлїю, Італїю, Бельґію, Сербію, Японію і Румунію, а по другій стороні Німеччину, Австрію, Туреччину і Болгарію. Новий сьвіт бореть ся проти старого і кожда орієнтація проти Росії зі сторони Поляків є серед нинїшних обставин не лише блудом національного самолюбства, але зрадою історичної ідеї демократизму права і справедливости, яка є виписана на прапорі, під яким борють ся союзники.

„Поляки не мають сили на виборенє собі независимости, але вони мають досить сили, щоб осягнути широку автономію. А щоби се могли Поляки осягнути, їм прийде в поміч богато приятелів в Росії, як також цїла коаліція аліянтів".

Бурцев при кінци своєї статї ставить Полякам отсей ультимат:

„Є конечним, аби Поляки зрозуміли своє положенє в сїй сьвітовій війні. А коли вони се зрозуміють, польська справа буде справедливо розвязана при їх помочи і не проти їх бажаня".

В 22-гім числї (з 2. падолиста б. р.) торонтського „Робітничого Слова" читаємо ось-такі „зернятка" пана Д. Бориска, менаджера „Народної Волї" і автора звісної статї „Чому я не дам?" (жертви на вдови і сироти в старім краю), на тему соціялїзму і націоналїзму:

Єсьм Українцем, бо ним я уродив ся і заслуги власної в тім не добачаю нїякої і чванити ся такою припадковою обставиною не маю чого. Та попри се єсьм також і соціялїстом; а до соціялїзму я додумав ся, дійшов до нього духовою боротьбою і тому знаходжу в ньому власну заслугу і почесть і гордощі, яких автоматичний націоналїзм не може зродити в людській душі. Бо як нїхто не чванить ся, що ходить на двох ногах, або що в нього біла шкіра, так само не має чого чванити ся і своєю національністю. Що хтось вийшов з лона природи Українцем а не Ботукудом — не його се заслуга, а патріотичний ентузіязм не зробить його анї фізично досконалим, анї духово богатим.

Пана Бориска треба похвалити за його щирість і отвертість, з якою він говорить про своє случайне „українство". Думаємо, що в його окруженю знайшло би ся ще значно більше число таких осібняків, котрі замісць Ботокудами стали ся случайно Українцями.

ВІДОЗВА УКРАЇНЦІВ ДО ЦИВІЛЇЗОВАНОГО СЬВІТА.

Українська часопись „Дїло", яка виходить у Львові, подала у своїм числї з дня 22. вересня відозву Української Народної Ради у Відни до цивілїзованого сьвіта.

У відозві на вступі є наведені слова президента російського кабінету Столипіна з 1912 р., а іменно, що Росія від 17-го століття борола ся завсїди проти України і що вона сего буде дальше придержувати ся, бо Україна загрожує єдности і неподїльности російської держави. У відозві згадуєть ся відтак про корисні услівя, які Українцї найшли в Галичинї і Буковинї для свого народного розвою. Опісля наведено ряд подій, які скоїли ся підчас російського нападу в обох висше згаданих провінціях. Вкінци пояснюєть ся становище Росії супроти Українців.

Українська Народна Рада робить у відозві закиди, що російськими властями заборонено в Галичинї і на Буковинї уживанє української мови в школах, церквах і публичнім житю; що закрито українські школи і товариства; що заборонено друкованє українських часописий і творів літератури; що понищено бібліотеки; що арештовано українських провідників і заслано їх на Сибір; що малі дїти забрано від родичів та перевезено в глиб Росії. У відозві стверджено дальше, що грецько-католицькі церкви перемінювано на православні і приказувано Українцям змінити свою віру; що митрополита грецько-католицької церкви арештовано і вивезено до Росії. А тепер, коли Москалї другий раз заняли ті землї, огидні вчинки, поповнені проти всяких прав людскости, повторили ся наново. Українців висилано цїлими громадами в глибину Росії так, що на случай занятя Галичини і Буковини Москалями, сї провінції могли би стати легко територіями, догідними для російської кольонізації. І все те дїєть ся якраз під ту хвилю, коли по стороні аліянтів ведеть ся війну під кличем: Свобода для поневолених народів!...

Від 17-го століття народне житє Українців в Росії було давлене в кождий спосіб.

Уживаючи таких софізмів, як примітом, що нема українського народу і що такий нарід не може бути, російське правительство указами з рр. 1863 і 1876 заборонило уживанє української мови в слові і письмі.

По революції в 1905 р., яка принесла деякі полекші, наступила реакція, яка знївечила всї здобутки, осягнені в часї революції.

Безпосередно після вибуху війни заборонено в Росії українські часописи і розвязано всї українські просьвітні товариства.

Сей нещасливий стан річий є причиною, що Українцї хочуть представити своє теперішнє положенє перед цивілїзованим сьвітом. „Всї Українцї, — говорить ся у відозві — без ріжниці на політичні партії, домагають ся народної независимости не лише з конечности для внутрішного розвою, але також з огляду на історичне право і незатерті традиції своєї свободи".

Відозва кінчить ся словами: „Ми домагаємо ся, щоби кождий нарід, включаючи й Українців, які числять 35 мілїонів людий і живуть на 850.000 квадратових кільометрів великій територіі, міг свобідно розвивати ся. Ми домагаємо ся, щоби положенє у східній і центральній Европі в сей спосіб полагодити, аби український нарід одержав повну свободу для національного і політичного розвою, незалежно від всякого панованя зі сторони сусїдних народів. Ми бажаємо стати панами у власній хатї і жити свобідно в родинї свобідних народів так, щоби всї наші змаганя могли бути звернені для розвою наших інтелєктуальних і матеріяльних сил на користь нашу і людства".

„Bulletin of the Nationalities of Russia".

Берно, 12. жовтня 1916.

РОСІЯ І НЇМЕЧЧИНА.

Як почала ся різня европейських народів, то многі люди були тих поглядів, що Росія й Нїмеччина погодять ся вкінци і подадуть собі взаїмно руки та створять союз, який через довгі століття буде трясти підвалинами сьвіта.

По часї, коли Сазонов уступив зі становища мінїстра заграничних справ, а на його місце прийшов чоловік німецької крови — Штірмер, ті погляди знова повторили ся. Послїдні вісти доносять, що ті погляди є добре обчислені; що в дійсности між Росією й Нїмеччиною ведуть ся в тій справі переговори.

Подібні погляди поширили ся в російській пануючій партії і вони мають велике попертє не лише на царськім дворі, але також і у верховодячих кругах. Консервативна партія, яка все держить половину Росії в своїх руках, була на початку за заключенєм окремого мира між Росією й Нїмеччиною. Її орґан „Земщина" довший час розбирав се питанє зі становища монархістичного. Нинї один такий монархістичний чоловік, провідник правиці в думі, Булацель, видає окрему часопись „Россійскій Гражданинъ", в котрій зазначив виразно своє становище — прихильне супроти Нїмеччини, а вороже супроти Анґлії. В однім з чисел „Гражданіна" Булацель пише:

„Голова анґлїйських масонів, Есквіт, зложив заяву, котра між всїми міжнародними републиканцями викликала дикий запал. Іменно Есквіт заявив, що він є непохитно рішений всїх шкідників, хоч би вони займали і найвисше становище, за доконані Нїмеччиною злочини потягнути до відвічальности. „Новое Время" з великою утїхою підчеркує останні слова і ще зазначує, що вони відносять ся до Вільгельма II., нїмецького цїсаря. Дальше Есквіт обіцює масонам скликати міждержавний трибунал адвокатів, перед котрим має стануги укоронований голова нїмецької держави".

„Новое Время" в статї п. з. „Оборонцї кайзера Вільгельма" пише, що „в деяких кругах побіда російського оружа викличе не радість, але тривогу". А на питанє, хто є власне ті круги, Булацель відповідає: „Без двозначного понятя моя часопись є більше знаною і все виробляє собі більший вплив на верховодячі круги. Я пишу для тих, які розказують усїй масї. Мої дневники читають ся там, де рішаєть ся найважнїйші державні справи".

Питанє про відносини межи Нїмеччиною і Росією перестало вже бути питанєм погляду монархістичних кругів Росії і Нїмеччини. Воно вже перейшло на дорогу простого розбору.

Російські часописи доносять про конференцію думських послів, яка відбула ся під проводом президента думи, Родзянка. Між иншим розбирано там справу посла Протопопова, теперішного мінїстра внутрішних справ. Протопопов сказав, що він мав розмову з одним старим радником нїмецького посольства в Стокгольмі. В часї тої розмови були присутні й инні визначні люди Росії. Сама розмова вела ся дуже коротко і мала характер урядовий.

Незамітно стаєть поволи кождому ясно, що поза кулїсами відграють ся якісь важні подїї. Кождого дня може наступити мир, а відтак переговори. І кождий нарід, котрого сї справи цікавлять і котрий за ними слїдить, приготовляєть ся до того дня, коли наступить мир. Лише ми, Українцї, заняли дотепер якесь байдужне становище зглядом наших справ і зглядом нас самих.

А день мира зближаєть ся і нам треба бути приготованими до нього. Бо горе, велике горе, коли би український нарід проспав так важний момент у своїм історичнім житю. До нинї всьо спало, або сидїло із заложеними руками, а від нинї треба брати ся до роботи. Вставаймо-ж до сеї роботи, щоби відтак не було запізно!

ІВАН ФРАНКО.

ОЙ ТИ ДУБОЧКУ КУЧЕРЯВИЙ...

Ой ти дубочку кучерявий,
Ой а хто-ж тебе скучерявив?

Скучерявили густі лози,
Підмили корінь дрібні сльози.

Скучерявили темні ночи,
Зранили серце чорні очи.

Чорнії очи, пишна врода,
Гордая мова, непогода.

Гордая мова — вітер зимний,
Вічна розлука — жаль нестримний.

Вжеж моє серце сохне, тане,
Вжеж моя краса вяне, вяне.

Вже моя сила слабне, гнеть ся,
Вже менї весна не всьміхнеть ся.

Падуть листочки звялі, звялі —
От так і сам я впаду далї.

Решту красоти, решту сили
Поріжуть живо острі пили.

Острії пили, людська злоба,
Стопче байдужність як худоба.

Два українські сьвята в Джерзи Сіти.

—o—

I.

В недїлю, 22. жовтня б. р., відбув ся в нашій місцевости концерт в честь Івана Франка. На програму сього народного сьвята зложили ся ось-такі точки:

1. Вступне слово — виголосив К. Кирчів. 2. „За тебе, Україно" — відспівав хор мішаний. 3. „Розвивай ся, дубе" — віддеклямувала Оленка Кирчів. 4. „Як почуєш в ночи" — сопранове сольо відспівала панї Юлїя Корецька. 5. „Наймит" — віддеклямував Вол. Костецький. 6. „З останних днів" — фортепянове сольо відограла Віра Стеткевич. 7. „IV. Вязанка народних пісень" Кумановського — відспівав хор мішаний. 8. Відчит про Івана Франка — відчитав п. С. Миляновичь. 9. „Купало" — відспівав хор мішаний. 10. „Сучасна приказка" — віддеклямувала Каролїна Шевчинська. 11. а) „Ой Днїпре", б) „Ой чого ти почорнїло" — барітонові соля відспівав п. Михайло Зазуляк. 12. „І пійшов в могилу" — вірш власного укладу віддеклямував п. Петро Журавецький. 13. „Де ти бродиш" — дует на сопран і барітон відспівали панї Ю. Корецька і п. М. Зазуляк. 14. „Українська рапсодія" — скрипкове сольо відограв п. Павло Келичава. 15. „Гагілки" — відспівав хор мішаний.

В означенім часї (год. 7.30 вечер) велика саля театру „Бон-тон" була вже виповнена своїми і посторонними гістьми. О годинї 8-мій піднесла ся занавіса і на сценї публика побачила кільканадесять членів місцевого „Українського Хору", прибраних в чудові народні українські строї; над ними, по самій серединї сцени, висів гарно вималюваний портрет Івана Франка.

На перед виступив з гурту старий і заслужений член місцевої української громади, п. Кость Кирчів. Простими, ясними і зрозумілими кождому словами пояснив він присутним, хто то такий був Іван Франко і чим він заслужив ся для українського народу. Його бесїда припала до вподоби кождому слухачеви, бо він говорив не з книжки, але... з серця. За те-ж публика нагородила п. Кирчова щирими оплесками.

Джерзисітський „Український Хор" відспівав загалом чотири пісні, а одну ще надпрограмово. Всї відспівані твори випали зовсім поправно, а один з них („Гагілки" Колесси) навіть артистично. Тенори і баси в деяких місцях трошки „закрадали ся", але ніде не поблудили і через те кождий кусник виходив бездоганно. Сопрани і альти тримали ся весь час рівно і дали доказ, що з ними можна підняти ся виконаня навіть найтруднійших українських композиций. Загалом цїлий хор робив дуже корисне вражінє і з того приводу він і його діріґент, п. Михайло Климко, збирали по кождій відспіваній пісни грімкі і заслужені оплески. Було би дуже пожадане, щоби члени сього хору умовили ся зі своїм провідником і дали подібний концерт в як найблизшій будучности. Наш нарід любить гарні співи, але їх треба гарно відспівати, а „Український Хор" в Джерзи Сіти се безперечно потрафить.

Найбільшу овацію зробила публика пп.: Корецькій, Зазулякови і Келичаві.

Панї Корецька має дуже милий і ніжний сопрановий голос, що надаєть ся як не мож лїпше до тих двох пісень, які вона на тім концертї відспівала.

Пан Зазуляк — се вже справдїшний артист і слухати його співу хотїлоб ся в безконечність. Відспівані ним твори (в числї пять) випали так чудово, що одушевлені слухачі не хотїли пустити співака зі сцени. Загально подобала ся всїм найбільше комічна італїйська пісня, яку п. Зазуляк відспівав з відповідною вервою й інтерпретацією. Слухачі вправдї слів сеї пісні не розуміли, але арія і її виконанє їм незвичайно подобали ся, а се є найлїпшим сьвідоцтвом, що наш нарід є вже з самої природи надїлений тонким музикальним чутєм.

Скрипак п. Келичава грав на своїй скрипочцї — мов би словами промовляв. Що він скінчить один кусник — на салї безконечні оплески; скінчить другий кусник — знов невмовкаюча буря щирого запалу і артистичного вдоволеня. Не дали добрі люди спокою п. Келичаві... Щось пять разів мусів многонадійний молодий артист виходити на сцену і „говорити" на своїм інструментї, заки одушевлена його грою публика зрозуміла, що всьо на сьвітї має свій конець...

Фортепянове сольо 11-лїтної Віри Стеткевич випало зовсїм вдоволяючо, коли очевидно возьметь ся під увагу молодий вік концертантки. Побіч програмової точки вона відограла ще „Думку і коломийки" Ант. Кужелї, а при виконаню сього твору („З останних днів" Абрисовського є також трудний кусень до виконаня) треба добре звивати пальцями... Деякі люди ґратулювали малій Вірі і казали, що її жде сьвітла артистична каріера, коли буде пильно образувати свій вроджений талан. Віра тішила ся тими ґратуляціями добрих людий, а ще більше імпонувала їй велика китиця живих рож, яку вона дістала в дарунку за свій виступ від свого душпастиря, Всч. о. Улицького.

І деклямації на тім концертї випали добре.

Найбільше подобала ся всїм маленька Оленка Кирчів зі своїм „дубом". Вона про того „дуба" говорила дуже виразно, голосно розумно і переконуючо. Бадьорі і пророчі слова незабутого Франка виходили з уст сеї дитини мов голос божий і переконували кождого слухача, що Україна не вмре, не загине!

Панна Шевчинська деклямувала також добре і викликувала на уста слухачів гіркий сьміх тодї, коли кілька разів вимовляла з відповідною іронією Франкові слова: „Не тратьте, куме, сили, спускайте ся на дно".

Пан В. Костецький віддеклямував Франкового „Наймита" зовсїм вдоволяючо. Сей вірш є загально відомий нашому грамотному громадянству, але добре віддеклямований робить на присутних все відповідний настрій і сильне вражінє.

Богато слухачів висловило свій погляд, що усуненє з програми вірша, уложеного і виголошеного п. Журавецьким, було би цїлости зовсїм не пошкодило...

Відчит п. Миляновича був зладжений добре, але вийшов трошки задовгий. Першу половину з нього можна було сьміло опустити. Взагалї довгі відчити на концертах не мають нїколи доброго поводженя і се — після моєї гадки — є зовсїм оправдане.

Гарно випав сей джерзисітський концерт, але і публика поводила ся на нїм гарно. Хоч на салї було досить маленьких дїтий (видно, що українські мами не мали їх на кого лишити дома, а на концертї хотїли бути доконче), але і сї дїти уміли якось достроїти ся до загального поважного настрою і поводили ся зовсїм спокійно.

Всїм тим людям, котрі в якийнебудь спосіб причинили ся до такого красного відсьвяткованя памяти Івана Франка, належить ся від цїлої джерзисітської громади щира подяка.

II.

Друге народне сьвято, ще більше від попередного, відбуло ся у нас в суботу, дня 4. падолиста б. р. Се сьвято, яке принесло користь не тілько нашим місцевим громадянам, але і українським жертвам війни в старім краю, — то „Український День" в Джерзи Сіти.

Вже від вчасного ранку українські дївчата, а з ними і шкільні дїти, увивали ся пильно по головнійших улицях міста з пушками, збираючи від прохожих дрібні датки на потерпівших з причини війни Українців. Заслуга тих великих і малих колекторів та колекторок є величезна, а се покажеть ся щойно по обрахованю каси.

О годинї 3.30 пополудни розпочав ся величавий похід головними улицями міста. До маршу стануло яких дві тисячі осіб головно члени місцевих братств і товариств. У поході брало участь лиш дві капелї (банди) — обі українські: одна джерзисітько-байонська, а друга з Нюарку. Хоч на такий довгий похід дві банди були невистарчаючі, то нїхто сьому не дивував ся, бо кождий знав і розумів, що в тім случаю треба було як найбільше щадити. Похід машерував по всїх важнїйших частях великого міста повних дві години, а розвязав ся при тім будинку, в якім мало відбути ся всенародне віче.

Майже всї учасники походу, а крім того богато жіноцтва і дїтий, увійшли торжественно до великої вічевої салї і тут виголосив до них горячу вступну промову місцевий парох, Всч. о. А. Улицький. На предсїдателя до переведеня віча покликано п. С. Ядловського, а на секретарів пп. Пацалу і Самуїла.

Пан Ядловський висловив публично своє вдоволенє і радість, що „Український День" в Джерзи Сіти так сьвітло удав ся, підніс заслуги місцевого українського громадянства в тій справі і представив присутним головного вічевого референта, п. Гр. Семешка.

Промова п. Семешка, хоч він був утомлений чимало (так, як і другі люди) безперестанним двогодинним походом, була ядерна, цікава і пожиточна. Люди слухали довгої промови шановного бесїдника дуже уважно і дивували ся непомірно, коли він почав оповідати (деколи з правдивим українським гумором, з чого нарід був дуже радий) про ті ріжні страховища, які переживають нещасливі засланцї на студеній і непривітній Сибіри, або ще передтим, заки вони на ту Сибір дістали ся.

— На Сибіри — говорив п. Семешко — є побіч инших народностий богато Українців з Галичини і Буковини. Я все за ними заступав ся перед безсердечним російським урядом і вони через те мали до мене велике довірє. Коли ті бідолахи довідали ся, що я не з власної волї покидаю їх і їду до Америки, вони надїлили мене ось-таким мандатом: „Як прибудете — кажуть — на землю Вашінґтона, то поклонїть ся від нас братним поклоном нашим землякам. Їх там в Америцї богато і вони знають біду з кождого боку. Розкажіть їм і словом і письмом, як ми тут гірко бідуємо і попросїть їх о поміч для нас. Скажіть їм також, що як ми самі не зуміємо їм відвдячити ся, то зроблять се наші дїти: вони будуть молити Бога о здоровлє і щастє для тих добродїїв, котрі вирятували їх батьків від страшної голодової смерти.

І не завели ся нещасні українські засланцї на Сибіри, відкликуючи ся до добродійности своїх земляків в Америцї...

По кількох щирих, зпід серця пливучих словах, які виголосив до присутних п. К. Кирчів, посипали ся до капелюхів щедрі жертви на поміч своїм безталанним братям і сестрам у старім краю. Палко говорив п. Кирчів, ярко змалював старокраєву нужду і дібрав ся своїми огненними словами до людських кишень... Коли повипорожнювано всї капелюхи колекторів, то показало ся, що п. Семешко і п. Кирчів не говорили надармо. Добрий і чутливий на людське горе наш нарід зложив більшу жертву, ніж можна було надїяти ся. Честь йому за се!

Після збірки промовив ще коротко на тему народної згоди і єдности п. Милянович, відтак другий раз п. Кирчів, а нарештї п. Ядловський. Він подякував щирими словами всїм тим людям, що в якийнебудь спосіб причинили ся до відсьвяткованя „Українського Дня" в Джерзи Сіти, зложив осібну подяку всїм жертводавцям, загрів присутних до дальшої громадянської працї і закрив віче.

Зібраний нарід відспівав грімко „Ще не вмерла Україна" і „Не пора", а після того пійшов домів відпочивати по кількагодинних трудах.

Один з громади.

Гр. Семешко.

З СИБІРСЬКИХ СПОГАДІВ.

(Передрук заборонений).

49. Валїзка д-ра Андрія Коса.

Як не везе, кажуть, так і не повезе! Оттаке і д-рови А. Косови трафило ся. Як постигла його лиха година в Калуши, то так і доси тримає... в селї Парабельськім на Сибіри.

Що вже не кажіть, а то певне, як кому пійдеть ся. Взяти хоч би д-ра Коса.

Чоловік старий, поважний, відомий адвокат, бувший парляментарний посол... І на тобі! На Сибіри конає!.

Правда, Сибір мала в своїх обіймах і визначнійших від д-ра Коса людий — князів Волконських, Трубецьких, що носили на своїх руках і ногах тяжкі ланцухи, кайдани, що мов кертиці мусїли лазити під землю в копальнях, добувати каторжною працею золото тому-ж самому урядови, тій державі, яка запакувала їх на каторгу.

Князї Трубецькі, князї Волконські були в ще тяжшім положеню; вони були каторжниками, бо домагали ся вольностий Росії; вони зорґанїзували, разом з другими, перший військовий протест проти страшного режіму в державі, де не тільки тяжко було жити, а навіть тяжко дихати.

Др. Кос?!... За ним таких подїй на користь російському народови нема... Говорити правду, так за ним і взагалї в сїй справі ніяких подїй нема, а арештували його... так собі; між иншим може для рахунку. Позаяк же всіх арештованих — і винуватих і невинних — засилали на Сибір, то за одним заходом післали і Коса. Хибаж в Сибіри місця бракує?

А вся вина д-ра Коса була в тім, що він одного ранку, як і звичайно, вийшов на прохід. Чоловік він, бачите, старенький, мав свої привички, і, між иншим, прохід, до котрого він призвичаїв ся. Але на його нещастє якраз на той час через Калуш йшли війська, що вертали ся зза Карпат. Др. Кос стояв і дивив ся, як ряд за рядом, рота за ротою йшли, або лучше сказати: плентали ся змучені салдати. Може думав в тій хвилї про велику несправедливість, про велике божевільство, яке опанувало сьвітом підчас сеї страшної війни, де згинуло і окалїчіло стільки народу, котрий війни сеї зовсїм не домагав ся, котрому вона крім нещастя і инших тягарів на нию нїчого не принесла.

Ріжні думки роїли ся в голові старенького посла, але найголовнїйшого він не завважав. Не завважав того, що се було в часї пановання в Галичинї ґрафа Бобринського...

Щоб не стояв на хіднику і не дивив ся, як шкандибають змучені, розбиті війска, його арештовано і на Сибір заслано.

Але — почекайте-ж... Я хотів розказати на сей раз про валїзку доктора Коса, та забалакав ся і далеко відбіг від теми.

* * *

Коли д-рови Косови сказали, що він мусить їхати на Сибір, то він і не змагав ся, бо вже був переконаний, що змаганями нїчого не зробиш, лише себе здепервуєш. Він попросив тільки, щоб йому позволили зібрати ся в далеку дорогу.

Се йому позволили і др. Кос зложив свої річи, переважно книжки, в валїзку — гарну валїзку червоної юхти, віденської роботи.

Я вже мав нагоду розказувати в „Свободї" історію заслання д-ра Коса, то певно читачі памятають, що етапом везли його на Сибір лише від Києва, до Києва-ж він їхав звичайним поїздом під вартою салдата, а передтим, заки дістав ся в Київ, майже три місяці прожив у містї Винниці на Поділю; прожив вільно, в готели, тільки під доглядом поліції.

У Винниці валїзка д-ра Коса була з ним, але коли прийшов приказ перевезти д-ра Коса в Київ, валїзка залишила ся у Винниці. Чому?... Бо винницький повітовий справник заборонив д-рови Косови взяти валїзку з собою.

— Ви тепер, пане доктор, — сказав справник — є арештовані, а арештованому в дорозї не вільно мати з собою валїзки!

Се правда. Такі дикі правила є. Арештований в дорозї може тримати свої річи в торбі, а у валїзцї не вільно; але справник переборщив. Сї правила відносять ся тільки до тих, котрі їдуть етапом, а др. Кос їхав до Києва не етапом, але в звичайнім поїздї і валїзку з собою везти мав право.

Довго сперечав ся з приводу сього др. Кос із справником, довго боронив се своє право, але нїчого вдіяти не міг.

Алеж не пропадати річам?! Торби у д-ра Коса не було, дістати її скоро він нїде не міг, то й мусів лишити валїзку на руки справникови з тим, що він пришле її д-рови Косови на Сибір. Обрахувавши, скільки коштувати-ме така пересилка, справник взяв у Коса на се щось коло 14 рублїв, дав йому посьвідку і др. Кос поїхав. Се було при кінци січня 1915 року.

В маю того-ж року др. Кос прибув етапом до села Нестерова, Наримського краю, і прождавши даремно з місяць на свою валїзку, почав шукати її.

Перш усього він написав про неї винницькому справникови і одержав відповідь, що валїзка давно вже вислана в Томск, на імя томського поліцмайстра.

З приводу сеї відповіди др. Кос пише томському поліцмайстрови Шереметову, але відповіди не отримав. Через якийсь-там час пише томському повітовому справникови Пелїошевському, але відповіди не отримав. Ще через якийсь час пише про те-ж томському ґубернаторови Дудинському, але відповіди не отримав.

На той час в Томску жив полонений військовий капелян, сьвященик о. Антін Ломницький, знайомий д-ра Коса ще з краю. Др. Кос пише йому лист і просить сьвященика помогти йому найти валїзку.

О. Ломницький іде в ґубернську управу, впрост до заступника віце-ґубернатора, так званого старшого совітника, Єремієва, котрий завідує всїми справами засланців, і просить його розслїдити, де подїла ся валїзка д-ра Коса.

— А ви самі д-р Кос? — питає Єремієв.

— Нї, я сьвященик Ломницький.

— Маєте повновласть д-ра Коса на те, щоб провадити справу його валїзки?

— Повновласти не маю, але маю власноручне письмо д-ра Коса в сїй справі — ось воно!

З сими словами о. Ломницький подав Єремієву лист д-ра Коса. Той довго перечитував його, а далї й каже:

— Листа мало, бо підпис д-ра Коса менї приватно є незнаний. Я вірю вам, отче, що се власноручний лист д-ра Коса, але через те, що його підпис не є удостовірений поліцією, я не можу з сим листом числити ся. Дістаньте повновласть!

О. Ломницький пише про се д-рови Косови, той висилає йому повновласть, з нею о. Ломницький іде знову до Єремієва і на сей раз той завізвав якогось урядника і звелїв йому полагодити справу.

Виявило ся, що валїзка вже прибула до Томска, лежить тепер в ґубернській управі і, як сказав урядник, того-ж дня перешле ся її справникови Пелїошевському для пересилки д-рови Косови в село Нестерово.

Заспокоєний тим о. Ломницький пише лист д-рови Косови.

Жде Кос валїзки тиждень, жде другий, жде місяць і врешті пише справникови:

— Де моя валїзка?

Відповіди нема.

По якімось часї пише ґубернаторови:

— Де моя валїзка?

Відповіди нема.

Пише знов о. Ломницькому, той іде до справника, а справник каже, що валїзка Коса давно вже віділсана.

Довідавшись про се від о. Ломницького, др. Кос пише скаргу до міністра справ внутрішних і просить його помочи у вишуканю десь „заблудившої" валїзки... Відповіди нема.

При кінци вересня я захорував і дістав дозвіл поїхати в Томск до шпиталю. Др. Кос просив мене пошукати за його валїзкою.

Я не пійшов до справника, бо знав, що в нього нїколи правди не дібєш ся, а звернув ся до його помічника, Вишневського.

— Де, кажу, Степане Івановичу, валїзка д-ра Коса, ізза котрої вже стільки паперу списано?

— А он, каже, стоїть під стїною!

— Чом же ви її не посилаєте?

— Я, бачите, в справи засланців зовсїм не вмішую ся. Зі справником я посварив ся, від справ засланців зовсїм усунув ся, бо не хочу халепи на свою стару голову. На мою гадку в справах засланців робить ся богато шахрайств, то хай сам справник і відповідає за них. Я взяв під свою команду лише канцелярію, а до всього остального менї нема дїла!

— Але валїзку д-рови Косови треба післати!

— Треба!

— Чом же не посилаєте?

С. І. Вишневський здвигнув плечима.

— Може через те не спішите, — питаю — що в валїзцї лежить золота папіросниця?

С. І. Вишневський усьміхнув ся.

— Може і через те... Але, бійте ся Бога, що ви від мене хочете? Я-ж вам сказав, що від справ засланців я усунув ся!

— Ну, то дайте менї валїзку; я її скорійше відвезу д-рови Косови.

— А повновласть від Коса ви маєте?

— Не маю, — кажу — але, Степане Івановичу, ви-ж знаєте, що я не брешу. Хвалити Бога та панів російських урядників, ми-ж з вами знайомі вже 10 лїт; ще з того часу, як я в роцї 1906 сидів тут у тюрмі, а ви були начальником тюрми.

— Я вам вірю, але без повновласти не можу дати, та і взагалї в тих справах звертайте ся до справника Пелїошевського!

Добути повновласти від Коса я не міг, бо тодї розночала ся розкаль, яка перервала всякі зносини з Наримським краєм на півтора місяця, а після того, як тільки стала санна дорога, мене зараз вивезли в Нарим, не давши змоги переписати ся з Косом.

Знов розночала ся переписка.

Др. Кос уже помирив ся з тим, що його валїзка з річами згинула, але хотів дізнати ся, що з того всього вийде і через те майже що тижня писав скарги в ріжні місця.

Дня 8. лютого 1916 р. я одержав від д-ра Коса з села Парабельського коротенький лист, в котрім він повідомив мене, що 1. лютого він свою валїзку таки дістав. „Дивно, — писав Кос — що всї мої річи цїлі, навіть золота папіросниця"...

„Дякую! — кінчить свій лист др. Кос. — Се певно вашими заходами я добув свої річи!"

Чи моїми, чи нї — я не знаю, але добре знаю, що як би ми не піднялн були ізза валїзки такої колотнечі, то др. Кос чекав би її і по сей день.

Але... все добре, що добре кінчить ся!

ВИСИЛКА КАЛЄНДАРІВ

ДЛЯ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Сим повідомляєсь Вп. П. секретарів віддїлів У. Н. Союза, що вислані на їх адреси калєндарі є призначені для всїх членів, котрі заплатили місячні вкладки до У. Н. Союза за місяць жовтень.

Дня 6-го падолиста вислано почтою калєндарі слїдуючим відділам: 16, 233, 22, 215, 46, 30, 140, 250, 85, 86, 21, 162, 13, 380, 82, 23, 178, 203.

Дня 2-го падолиста вислано калєндарі через Амерікен Експрес слїдуючим віддїлам: 15, 128, 273, 39, 392, 87, 195, 60, 317, 34, 91, 401, 202, 283, 400, 51.

Дня 3-го падолиста вислано через Велс Фарґо Експрес віддїлови 235 і 50.

Пригадуєть ся Вп. секретарям дотичних віддїлів, щоби заняли ся відбором і розданем калєндарів членам своїх віддїлів. На случай неотриманя посилки, просить ся сейчас повідомити гол. уряд У. Н. С.

Головний уряд У. Н. Союза.

В МІЛВІЛ, НЮ ДЖЕРЗИ, ВИДОБУЛИ НАФТУ.

ВІДОЗВА В СПРАВІ СИРОТИНЦЯ.

До Впр. Всч. ОО. Духовних і Хвальних церковних Комітетів.

Глянувши оком на американську Русь, побачимо, що коли не будемо мати наших власних шкіл, які мають Айриші, Поляки і другі більші народи в Америці, то наш нарід в короткім часі винародовить ся цілком. Нам не поможуть ні церкви, ні співацькі хори, ні віча, ні ріжні подвиги хоч би не знать яких діячів народних. Діти Ваших дітий встидатись будуть свого, бо й погорджувати стануть всім своїм.

Зрозуміє се дуже добре бл. п. Епископ Сотер Ортинський і в тій цїли оснував Сиротинець, в якім мають виховати ся будучі учительки під знаменитим проводом С. С. Василіянок. Сї учительки мають взяти в кождій парохії школи з правом публичности, в яких малиб учити по англійськи, але і по свому, аби діти, роджені в Америці, могли пізнати своє і дорожити своїм. Се одинокий спосіб, який може уратувати наш нарід від винародовлення.

Помер вправді перший Владика, але ідея Його не сміє умерти, бо се ідея Божа і народна.

Поверх 120 сиріт як угро-руських так і українських днесь під опікою С. С. Василіянок. Тих 120 сиріт треба помістити, дати опал, приодіти, накормити і занятись ними. Що за кошт великанський, особливо тепер в часі тає страшної дорожні! Вправдї С. С. Василіянки провадять Ризницю і Друкарню, але се не можна брати в рахубу, зваживши, що друкарня ще в довгах. Окрім того мусять мати ще утримане і самі Сестри монахині, а й кандидатки до Чина.

Одинокою головною помочию є колекти, які Сестри збирають по громадах від своїх і чужих. Алеж бо й вони вже накучують ся людям. З тої причини звертаю ся сею дорогою до Вас Впр. Всч. ОО. Духовні, до Вас Хвальні Комітети парохіяльні, і до цїлого нашого народа в Америці з просьбою о поміч.

Ся поміч може бути дана в дуже легкий спосіб. Нехай в кождій парохії регулярно раз на місяць в одну неділю відправить ся на сю цїль при кінці Служби Божої акафист до Преч. Діви на намірене тих, які хоч би найменьшу жертву зложать підчас сего акафисту на сироти, або панахида за померших у війні. Або нехай раз на місяць стане хтось з комітетових при дверях, коли люди виходять з церкви, і збере добровільні жертви; або в який инший спосіб, який лиш догідний в кождій парохії і то без виїмки, чи то в угроруській чи в-українській церкві. Колиб так зібрану в кождій парохії жертву кождого місяця відсилалось до Заряду Сиротинця на адресу:

GR.- CATH. ORPHANAGE,
832 N. 7th Street, Fhiladelphia, Pa.

то не потребували би Сестри нїколи колектувати і наражатись людям. Се дуже немиле і утяжливе занятє, якому мусять віддатись Сестри для Сиріт. А що більше, що сї Сестри могли би робити пожиточнійшу роботу, чи то в Ризниці, чи в Друкарни, чи в Килимарни. Коли розвинуть ся сї три институції, маємо надію, що вони будуть у змозі самі утримати Сиротинець, як тільки всі підіпремо їх.

Та тепер оддам бодай малими датками, але всі без виїмки і регулярно кождого місяця мусимо підтримати Сиротинець, аби Бог нас не карав, а чужі люди не сьміялись, що коли помер фундатор, то й Сиротинець розпав ся, бо не було кому так величного діла піддержати. Історія осудила би нас тяжко колись, що ми не мали серця і дали красному ділу запропасти ся.

ТОЖ ДО ДІЛА!

Прошу ласкаво не прогнївати ся за сю відозву. Пишу її, бо вложено на мене — помимо моєї волї — обовязок візитатора. Приглянувши ся, побачив я дуже нуждениий стан институції. Як з одної сторони мушу признати працю і старане наших Сестер для бідних діточок, так з другої сторони виявляю, що нема з чого утримати сего Сиротинця, як ми самі не візьмемо сеї опіки в руки. Тому відзиваю ся днесь до щирих і патріотичних сердець: поможіть, підтримайте, але всї, і не дайте упасти доброму ділу, а сї бідні сироти молились стануть за своїх добродіїв, — а колись стануть добрими патріотами народними і провідниками народа та вірними дїтьми Церкви св. катол.

„Иже даеть убогимъ. не оскудѣетъ" (Прич. Сол. Гл. 28.—Ст. 27).

о. Й. Чаплинський,
Візитатор Монастирів Сестер Чина св. Вас. В. в Америці.

P. S. На послідній раді домовій заряд Сестер обіцяв всякі річи, належачі до Ризниці, виконувати по можливо найнизшій цїні, — тому поручаю дуже Ризницю Преп. Сестер і прошу, аби Впр. Всч. Отці і Хвальні Комітети церковні зверталиcь до Ризниці в Філядельфії.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Слова признаня для календаря Українського Народного Союза.

Як кождого року, так і тепер я купив собі календар Українського Народного Союза. Я вже прочитав його. Читав і його вечерами протягом двох тижнів і читав з великим заінтересованем. Менї дуже уподобало ся оповіданє: „На вандрівці". Серце захолонуло кінцеві слова того оповіданя:

„За місяць Степана не стало...

„Не діждав ся повернути на рідну землю. Не діждав ся побачити рідного батька і матір... Сира, чужа земля похлонула його молоде тіло.

„А в дома родичі ждали на нього, писали листи, просили, щоби вертав назад домів, бо раді ще звінчати його, але — не діждали ся ні його повороту ні вінчаня. Степан пійшов на далеку вандрівку"...

Я не можу переповідати тут усіх тих гарних річний, які є уміщені в календарі Українського Народного Союза на 1917 рік. Скажу лише загально: Всьо, що є уміщене в згаданім календарі, є дуже цікаве, поучаюче і дає богато матеріялу до думаня. Ріжного рода вірші, оповіданя, розвідки і відомости про українську націю, наукові розвідки і т. н. — всьо воно заслугує на се, щоби кождий Українець мав сей календар у своїй хаті. Не жаль заплатити 50 центів.

Остаю з поважанєм, Калинко Любак. Ню Йорк, 9. падолиста 1916.

Смерть у фабриці.

З Донора, Па., доносять: Андрій Рудик, родом із Соснова, повіт Підгайці, Галичина, погиб в неділю (29. жовтня б. р.). Катастрофа наступила підчас праці в „Амерікен Стіл & Айорн Ко.", Донора, Па., коли покійний упав до вoза з горячим попелом, де й згорів на смерть. Покійний щойно рік тому, як оженив ся. Лишив жінку і 2-місячну дитину. — Г. Ногач.

„Просперіти" Вілсона.

З Гелєни, Монтана, доносять, що там один звичайний бохонець хлїба коштує 15 центів, а два бохонцї 25 центів. Такийсамий бохонець хлїба коштував ще кілька днів тому назад лише 10 центів, або три бохонцї за 25 центів.

Бейкер не хоче зрезиґнувати.

Міністер війни Нютон Бейкер каже, що він не зрезиґнує тепер зі свого становища. Резиґнація може наступити аж в марті 1917 року і то лише тоді, коли би Вілсон був знова вибраний презідентом.

Заборона Герстових часописий в Канаді.

Є в Злучених Державах ґазетний мілїонер на імя Герст, який по всїх більших містах Злучених Держав видає свої часописи. Його часописи є безпартийні і всесторонні. Недавно телеґрама з Лондону донесла, що анґлійська цензура не пустить з Анґлії ні одної телеґрами, яку надає „Інтернейшенел Нюс Сервіс", а яка є призначена для Герстових ґазет.

Нова пімста, яку Анґлія зробила Герстови, се — заборона його ґазет в Канаді. Канадійське правительство видало розпорядженє, щоби до Канади не впустити ні одного числа котроїнебудь Герстової ґазети, а коли у кого одно число знайдесь ся, той підпадає карі 5.000 долярів, або однорічному арештови, або обом карам разом.

Розлюблений Поляк.

Судія Чарлс Ф. О'Браєн в Джерзи Сіти, Н. Дж., засудив Поляка Владислава Лоліцкого на три місяці арешту. Лоліцкий провинив ся тим, що, йдучи улицею пяний, обіймив 19-лїтну Аделю Сміт з Трентон, Н. Дж., і запрошував її на один „дрінк" (напиток).

Чоловік, чи звір?

В суботу (21. жовтня) в маленькім місточку Чікопі, Масс., якийсь доси невислїджений мущина допустив ся кримінального злочину, знасилувавши $3\frac{1}{2}$-лїтну дитину, Лесю Качор. На другий день в неділю дитина померла в шпиталі. Близші подробиці злочину такі:

В суботу (21. жовтня) о годині 5.30 вечером маленька дівчинка бавила ся на подвірю. Десь около години 6-тої знайдено її вже окровавлену із слїдами насильства, якого допустив ся здичілий чоловік. Історія, як се могло стати ся, є в приближеню така:

О годині 5.30 вечером 6-лїтна дівчинка, Юлія Кузь, ішла до сусїдного склепу і покликала з собою маленьку Лесю Качор. Мама однак не позволила Лесі йти на улицю і казала її бавити ся на подвірю. Юлія Кузь пійшла до склепу сама. Перед полїцією вона заявила, що бачила якогось обдертого мущину, який давав маленькій Лесі гроші. Одна з женщин також бачила згаданого мущину і бачила, як він перескакував через паркан на подвірє Качора, а відтак, як перекидав щось через паркан на друге подвірє при ул. Діпот. Коли о годині 6-тій мати зауважила, що нема її маленької Лесї, вийшла пошукати її. Разом з матерю дитини пійшов ще один мущина, С. Табак, взявши з собою лїхтарню. Хтось доніс мамі, що чув плач якоїсь дитини. По коротких пошукуваннях знайдено дитину при домі Фіцджеральда (16 Діпот ул.). Дитина лежала цїла окровавлена і представляла страшний вигляд. Покликано лїкаря і полїцію; відтак прийшов коронер і полїцийний сержант. Лїкар узнав, що на дитині поповнено насильство. Полїція сейчас видала остру заборону комунебудь опустити границї міста.

В понеділок (23. жовтня) вечером заарештовано якогось Ф. Дочермі, котрий зчаста гостив в Чікопі. Він признав ся, що розмовляв з маленькою Лесею і дав їй цента, а опісля запровадив її під ч. 16 Діпот ул., де знайдено дівчинку. Признав ся також, що в суботу (21. жовтня) він був у Чікопі і пив богато. Також і инші факти доказують, що злочину на $3\frac{1}{2}$-лїтній дівчинцї допустив ся Ф. Дочермі.

Р. Мольнар.

ПРО ГАРНУ ПАНЮ.

— Отже ви кажете, що ваша молодість змарнована?

— На жаль, так воно є!

— І думаєте, що се щось незвичайно сумного?

— Признайте, що се дійсно найсумнійше на сьвіті!

— Зараз пізнати, мій пане, що ви ще дуже молоді. Повірте мені старому, бувають богато страшнійші річи. Приміром, коли хтось змарнує старість.

— Як же се можливо?

— Всьо є можливе! Кождому, хто тільки жалує ся передімною на свою скоро пережиту молодість, оповідаю історію одної старшої дами, котра по чудових літах молодости дожила в мирі і в чести поважного віку і опісля протягом двох місяців змарнувала ся цілком.

— Буваєте на перегонах?

— Ні.

— Ну, так і не знаєте її. Я її побачив перший раз на шляху. Була там зі своїм мужом, чоловіком без найменьшого значіня. Були богаті і бездітні. Від кількох літ перепровадили ся до столиці, щоби решту своїх днів пережити в тім веселім млині. Мали величаві апартаменти і жили собі з дня на день. Вона була дуже гарна.

— Кілько літ могла мати?

— Коло пятьдесяти. Уявіть собі жіночку не за худу і не за повну та на свій вік з доволі молодим виглядом. Така була. Передівсім добре, як то кажуть, законсервована. Всіх чарувала вона своїм сьвіжим виглядом; як увійшла, мущини збивали ся в гурток і дивували ся; жінки розпалювали ся, а дівчата — но, тії в ній були прямо закохані. Бо треба вам знати, що се тільки видумка лихих новелістів, немов-то першою любовю дівчини мусить бути студент, або офіцир. В дійсности підхопні залюблюють ся звичайно в якійсь гарній, дозрілій і мудрій жінці.

— Що-ж дальше?

— Я також належав до товариства, котре гуртувало ся коло неї. Скоро набрав я пересьвідченя, що се не тільки гарна, але й мудра та високо образована жінка — в роді княгинь з повістий Діма. Я не годен передати словами вражіня, яке вона на мене зробила! Огнисті очи і чаруюче волосє, хоч сиве... Була притягаючою силою в товаристві, а мущини радо жертвували для неї забаву з иншими панями. Одним словом — побут в столиці оплачував ся їй. А тепер приходить найцікавійша частина оповіданя. Одного разу явила ся тая пані між нами, але так неможливо наперфумована, що мущинам прямо в носах вертіло. Був се, мабуть, наслідок тих безнастанних похвал, котрими її з усіх сторін обсипували. Не люблю переборщувати, але я певний, що гарна пані стала собі нараз уявляти, немов-то їй справді не більше як двайцять літ і се було власне найбільшою траґедією в її віці.

— Чому?

— Казала собі в кілька днів пізнійше зробити новий костюм. Її давнійші одяги творили прегарну і симпатичну мішанину, зложену з суконь, у які вбирають ся гарні і з добрим смаком жінки і тих, які бачимо нераз на поважних та достойних матронах. Кравчині на провінції не є вправді мистцями, але віддихаючи сьвіжим сільським воздухом, подібно як і ті, котрим шиють одяги, вміють вони завсіди вибирати якусь посередну дорогу. Міські швачки не годні спромогти ся на щось подібного, тож наша дама дістала одяг поганий, такий, як собі замовила. Цілком, як для молодої панночки, неможливо обтислий. А шуміло то, мов гірський потік! І не був се звичайний шелест. Бувають жіночі сукні, що не шумлять, лиш шепчуть, зітхають, стогнуть, або жалують ся, повні туги. Ніколи не любив я слухати тої любовної розмови суконь, а тепер мав я її всюди, де тільки гарна пані повернула ся. А до того тії запахи, найсильнійші, які тільки є; Korylopis du Japon, Lotus dore, Quintessence de Katalpa, primerose extraessence!... І нараз почали з неї насьміхати ся, а вона об тім не знала. Була певна, що займають ся нею ще більше, ніж передтим, і скільки могла, старала ся наслідувати в одягу молоді панночки.

Одної днини явила ся там в капелюсі, який я назвав „гекатомбою тиранів пташачого роду". Птахи зелені, жовті, червоні і голубі літали по тім дивацькім накритю голови. А дальше стала ся річ найсумнійша. Її гарне сиве волосє зачало молодніти, робило ся жовтаве. По трох днях ще гірше пожовкло, а на четвертий потемніло на добре. Пізнійше приходила щоденно з волосєм цілком темним. По кількох неділях годі її було пізнати: опудало неможливо набілене, з начервоненими устами і з лицем, зміненим від масажу. Зачали з неї глумити ся і остаточно довідали ся, що причиною цілої тої переміни був... студент. На жаль, знаємо се дуже добре, що найнещасливійшою добою в житю мущини є студентська любов, а мішанина науки з залицянями має звичайно найпогубнійші наслідки. Такий розлюблений студент написав сонет і тоїсамої днини її естетичне почутє вмерло і було погребане. Обійшло мене се до тої степени, що одної днини сказав я: паленє тіл повинно обовязувати загально і то в якімсь означенім реченци... Тимчасом вона відмолодила ся, перефасонувала ся!

— Як бачу, не була так дуже мудра!

— Була, мій пане, була! але на жаль вмовила в себе, що є молодою. Я певний, що ціле товариство було би любило ся в ній, колиб не отся молодецька дурійка. Бідолаха, мусіла вертати на село, але можете собі уявити, як її там приняли. Не оставало ся їй нічого більше, як тільки замкнути ся в своїм дворі і не показувати ся нікому. На щастє померла тамтого року.

Ось і конець тої сумної повісти, котру завсіди пригадую собі, коли тільки пхає мене щось, аби зробити дурницю.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. „Українська Січ", від. 170, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся сеї суботи, дня 11. падолиста б. р. в церковній гали на розі Сусекс і Ґрін Стрс., точно о 8-мій годині вечером. Кождий член мусить явити ся, бо є важні справи до полагодженя. — С. Милянович, предс.; Е. Сойка, секр. рек.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в суботу 11. падолиста с. р., о годині 8-мій вечером в гали Народного Дому під ч. 72 Моріс Стр. Всі члени мають явити ся точно о назначеній годині. Члени, котрі не заплатять своїх вкладок за один місяць, зістануть суспендовані з Братства і У. Н. Союза. — Й. Крайник, предс.; С. Глива, кас.; М. Смакула, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеть ся дня 19. падолиста в гали церковній. Обовязком кождого члена явити ся на тім мітінґу, бо є дуже важні справи до полагодженя. Неявивший ся член заплатить кару 50. цнт., а урядник $1.00. — М. Броницький, предс.; І. Онофрей, кас.; І. Гаргаля, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, подає до відома своїм членам, що братські мітінґи будуть відбувати ся в гали церковній св. О. Николая в першу неділю по 15-тім кождого місяця. Найблизший мітінґ відбудеть ся отже 19. падолиста б. р. Кождий член повинен бути присутний, бо маємо до полагодженя дуже важні справи. — С. Маційовський, предс.; В. Ґонтарчук, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

ПОЗІР! ПОКЛИК! ПОЗІР!

Заходом тов. „Українська Бесіда" в Ню Йорку відограє ся

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 19. ПАДОЛИСТА 1916 р.

в „ARLINGTON HALL",

19-23 St. Marks Place, New York,

О ГОДИНІ 3-ТІЙ ПОПОЛУДНИ

„ЯК ЖІНКИ ЧОЛОВІКІВ МОРОЧУТЬ"

видумку в двох діях зі співами і танцями Г. М. Бораковського.

ОСОБИ:

Нечипір Товстогуб, селянин ...... п. Т. Татаринський
Настя, його жінка ...... п-ні Е. Корнатова
Опанас Задерихвіст, їх сусід ...... п. І. Драган
Ганна, його жінка ...... п-на А. Федоришинівна
Кузькін, москаль постоялець ...... п. Я. Мірус
Фельдфебель ...... п. І. Атаманець

Діє ся в селі в хаті Товстогуба.

Режісер: п. Я. Мірус Дірiґент: п. М. Корикора

Музика первоpядна українська.

По представленю:

КОНЦЕРТ І БАЛЬ.

Ціна тікетів: 75, 50 і 35 цнт.

ВИБІР ПОЕЗІЙ ІВАНА ФРАНКА.

—0—

Вже вийшов з друку накладом „Свободи" Вибір Поезій Івана Франка. Ся книжка обнимає 128 сторін друку слідуючого змісту: Житепись Івана Франка. — Мойсей (поема). — Із книги Кааф. — Каменярі. — Наймит. — Притча про житє. — Сей збірничок поезій повинен находитись у кождого Українця, а передівсім повинні його набути бібльотеки товариств і читальні. В теперішній порі, коли скрізь по наших громадах устроюють ся концерти в память Ів. Франка — ся книжка віддасть комітетовим таких сьвят незвичайну прислугу. При помочи сеї книжечки, в якій находить ся обширна житепись Ів. Франка, можна виладити гарний відчит та найти в ній богато добірного матеріялу для декламації. Наклад невеликий, а ціна приступна для кождого, бо всего 35 центів. Замовленя належить висилати на адресу:

„SVOBODA".
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

За оголошеня поміщені в сій рубриці платить ся по 1½ цента за кожде слово за одноразово поміщенє, а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщенє. — Оголошень женитьби не приймаєсь.

В сій рубриці поміщуйте слідуючі оголошеня: Коли хочете віднайти своїх свояків, краянів або товаришів. —Коли шукаєте занятя.—Коли бажаєте, щоб хтось доніс Вам, де іде добре робота.—Коли потребуєте аґентів до поширеня Вашого бизнесу.—Коли потребуєте робітників до праці в бучерні, ґросерні, готели або на фарму.—Коли шукаєте спільників до бизнесу.—Коли шукаєте дяко-учителів і учителів музики.—Коли маєте хату або фарму на продаж.—Коли маєте хату або фарму до винайму.—Коли маєте на продаж якісь річи.—Коли пошукуєте людий на мешканє з харчом.—Коли продаєте свій бизнес або хочете купити чи обмінитись з ким.—Коли хочете подати свою адресу або бизнес до публичного відома.

В дуже важній справі пошукую п. ВАСИЛЯ АРТУСА. Адреса моя така: Peter Kapeluch, 141 Hope Ave., Passaic, N. J. 36

НА ПРОДАЖ БУЧЕРНЯ в околици, де мешкають Русини знаменитий інтерес. Добра нагода для руського бучера. Прошу голоситись на адресу: Andrew Fedoryszyn, 68 North 8th St., Brooklyn, N. Y. 37-38

Пошукую ТЕОДОРА КАЩАКА з Куткора, пов. Золочів. Мав перебувати довший час в Провіденс, Р. Й. Хто би подав мені його адресу, дістане нагороду, або він сам, нехай зголосить ся до мене: M. Kornyl, 302 Jewery St., Baltimore, Md 36-38

Пошукую своїх товаришів ПРОКОПА ОМЕЛЯНА, ТОМУ МАКОГОНА і КАТЕРИНУ КОЗЯР з села Іванчани, пов. Збараж, Галичина. Вони перебувають у Філядельфії, Па. Прошу зголоситись на адресу: Hryhory Sabat, Box 85, Indian Orchard, Mass. 35 37

ПАЛАГНА з МАРТИНЮКІВ ВЕРНИГОРА з Касперовець, пов. Заліщики, Гал., перебуваюча в Злуч. Держ., зволить подати свою адресу до Адміністрації „Свободи". 35-36

ФОНОГРАФ з многими гарними рекордами, який коштував $40.00 продасть сейчас за $15.00. Все в найліпшім стані. Адреса: 334 E. 5th St, New York, N. Y. 28-55

ПОТРІБНО БУЧЕРА, котрий розуміє добре свій фах і є в молодім віці. Голоситись до: Paul Pawlyk, 342 St. Pauls Ave. Jersey City, N. J. 34-36

ІСПИТОВАНИЙ ДЯК з добрими сьвідоцтвами прийме сейчас місце дякоучителя. Має голос теноровий. Може вести театральні представленя, школу і хоральний спів. Голоситись на адресу: „Diako-uczytel" c/o „Svoboda". 34-36

Зорі.

Мамо люба! Глянь, як сяють
Ясно зорі золоті!
Кажуть люди: то не зорі, —
Душі сяють то сьвяті.
Кажуть: хто у нас на сьвіті
Вік свій праведно прожив,
Хто умів людий любити,
Зла нікому не робив, —

Бог того післав на небо
Ясно зіркою сіять...
Правда, мамо, — то все душі,
А не зорі там горять?
Так навчи-ж мене, голубко,
Щоб і я так прожила:
Щоб добро робити вміла
І робить не вміла зла.

Б. Грінченко.

РОЗБІЙНИК.

(З білоруского — Власта).

I.

Шумить вода, розбиваючись о тверді ґранітні груди каменя-розбійника. А він станув подаль берега, наклонив ся до води і дивно прислухуєть ся затаївши дух... І так він тут, серед сіро-зелених вод Двини стоїть здавен-давна. Весною покривають його води і тоді він небезпечний для лодок, поромів і кораблів, які часто наїхавши на него, розбивають ся. Звичайно — ранною весною видно над водою лише його лису голову, а в Петрівку — стоїть він по пояс у воді, наклонений вперед і мовчки споглядає у німу, широку далечінь і мовчки чогось очікує...

Мабуть стояв він і споглядав ще й тоді, коли варяжський рід їхав сюди на мальованих лодках під проводом Полтка вікінґа-князя, щоби засновувати оселї і будувати городи. Тямить він мабуть старого Роґвальда і красуню Роґніду з вольних часів. Нераз мабуть слухаючи ловив він гучні звуки полоцького вічевого дзвона св. Софії і гордий гомін свобідного кривичанського віча. Нераз біля него перетягали громади відважного купецького народа, який їхав з воском, медом, куничими та бобровими шкірами у Ригу і на ґотійський беріг і ханову землю з поклоном від кривичанської землї і полоцького — свобідного віча і від золотих князівських палат і його вірної дружини-руси, просячи в заміну сталених мечів, кованого срібла, битого золота і камінів-самоцьвітів.

То були часи, коли „Німцеви на Руси, а Русичови на ґотійськім березї одна була правда".

Дно Двини текло золотом, а береги були вимощені сріблом. Але настала незгода і поміж князями не було правди. І чужинецькі руки витягали ся по золото і по кривичанську волю. Нераз Двина текла скаламучена копитами литовських коний. Наїздили вони на богату сторонуньку, як медвідь до улия і дерли пласти золотистого меду і дусили пчоли. Нераз роботящі пчілки наново витягали жало і наливали мід у вощину, але й бувало, що упадав і гнилець до улиїв... Тоді розлїтали ся пчілки. А Двиденькою снував ся, як павуки, люди з довгими обосічними дворучними мечами, у чорних плащах з „німецьким" білим хрестом і опутували павутиною сторононьку, а по сій павутині повзла „ганзиятійська" галич...

І не було Русичови правди на ґотійськім березї...

На грудях у „розбійника" щерби і рани розкинули ся кругом, а по середині пустельничий хрест. Се по смерти Бориса, сина Ґінвілова, на спомин по його души, з недалекої лісистої пустелї, що розкинула ся по пісковинних горбках по сей бік Двини, вийшов сивий монах і привівши каменолома задумав висічи на „розбійнику" хрест, щоби кождий, хто попаде на дорогу поруч Двини, зітхнув до Бога і сказав: „Поможи Господи рабу Твому князеви Борисови". Тепер злизала вже рвуча Двина сю напись і слїдно ще лише дві чи три букви...

Плила геройська пісня і кров і сльози з каламутною водою Двини, а доля наша спала. Колиж вона пробудить ся?...

— — — — — — — — — — — — —

Давно стоїть оподалїк берега ґранітний камінь і пінить ся вода навкруг него та жалуєть ся чужинцеви, який забрив сюди з далекої півночи на кризї леду, а чужинець наклонений вслухуєть ся в шепіт сторононьки. Але народні перекази нічого не знають про ледовий період і инакшу думу передає дід свому внукови про „розбійника".

II.

Колись-то давно-давно напроти того місця, де вливаєть ся Дзісенька у Двину, на острові поселив ся розбійник.

Був се чоловік на сяжень росту, нелюдяний, дикий і непривітний. Жив неправдою і розбоєм. З кождого судна, що плило Двиною брав він окуп. А хто не захоче дати окупу, тому розбійник заступає дорогу і схопивши сильною рукою за край судна вивертав і товар і людий у воду. Нікого не пожалував.

— — — — — — — — — — — — —

Ранним ранком задзвонили у Сьвятій Софії в орлинім гнїздї на полоцькім замку. Відкликнули ся їм дзвони Спаса і княжої Селецької оселї. Пійшов нарід на замок до Сьвятої Софії — сумний, невеселий.

Чогож зажурили ся Полочани? Чи непощадний ворог набіг з темних литовських борів, чи смоленські слободи зворохобили ся, чи напали Ольговичі на Роґволових внуків?

Не ворог набіг і смоленські слободи під ласкавим і побожним князем у послусї і Ольгові внуки не підняли меча на Роґволових потомків, а князева дочка Предислава з сестрою і братом виїзджають в далеку чужину, поклонити ся Христовому гробови.

Вже човни наряджені, позолочені стоять при березї і трийцять молодців-гребців сидить при ясенових точених веслах і білі вітрила, немов лебеді вигнули груди.

Посипали Полочани дорогу княжній Предиславі і її сестрі і братови Давидови пахучим зїлєм, пухкими шкірами від св. Софії до зводженого моста і від моста до берега Двини. Поблагословив владика і князь-батько свою дочку на далеку, далеку дорогу.

Бризнули весла сріблянними крапельками в гору і поплила княжна долї Двиною у сьвяту землю на молитву-поклін від полоцької землї від кривичанського народа.

— — — — — — — — — — — — —

Дивний ти, народний переказе, вольний ти птаху! Ти на хвилю прилїтаєш від сучасности до минулих віків... Ти мертві каміня оживлюєш і кладеш їм у стіп свої думи, повертаєш їм скриті надії і бажаня...

Не для тебе, народний переказе, творені шляхи, ділені межі! Не знаєш ти острого зуба усе пожираючого часу, ні нищачого поцілунку смерти. Ти мертве оживлюєш, забуте воскресаєш і згоден творити дива. А коли смертю засне народний дух, там ти каміне оживлюєш і обдаровуєш їх пророчим голосом і кажеш їм іти будити прибитих на дусї, ходячих мертвяків...

— — — — — — — — — — — — —

Заздалегідь довідав ся розбійник про те, що їде княжна в далеку дорогу і надіяв ся взяти від неї богатий окуп.

Ранним ранком устав тої днини розбійник і забривши по груди у воду, нахилив ся вперед, визирав і наслухував, чи їде вже княжий човен.

Над вечір, коли на воду клали ся тїни старих дубів, які громадою обступили беріг рвучої Двини, почув він гомін дружної пісні гребців. А згодом чути було пісню близше і близше і все вона росла і наближала ся, а вкінци при скруті ріки понад темно-зеленими верболозами показали ся білогрудні вітраки, а за ними і золочена, гарно вирізьблена змия — перед човна.

Розбійник нахилив ся низше д' воді, затаїв віддих і ждав. А коли човен був уже дуже близко, він, немов дикий рись, скочив до него і кріпкою жилавою рукою спинив його хід.

Замовкла пісня. Гребці випустили з рук весла і очи всіх звернули ся на княжну, яка в сей час молила ся.

Княжна замкнула молитвенник і положивши його встала і підійшовши до розбійника, озвала ся лагідним голосом:

— Хочеш окупу? Почекай, чоловіче, дам тобі окуп...

Розбійник взяв руки з човна.

— ...Дам тобі окуп богатий — говорила сьвята княжна, як буду повертати сюди назад...

Човен поплив з водою поруч острова, а розбійник все стояв наклонений наперед, наслухуючи і дивлячись у далечінь і так стоїть він по нинїшний день напроти того місця, де Дзісенька лучить ся з Двиною, оподалїк від берега острова, який пізнійше назвали „попівським" тому, що богацтва і землю того розбійника волость передала церкві, яка стояла по той бік Дзісеньки на пісках.